

Svar på skriftligt spörsmål SSS 248/2019 rd

Svar på skriftligt spörsmål om att ta upp samerna i läroplanen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 248/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Emma Kari /gröna:

Hur ska finnarnas och samernas gemensamma historia börja undervisas i skolorna och hur kan samernas synlighet i läroplanen tryggas i hela landet?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Utbildningsstyrelsen har i de nya grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (GLGU, Utbildningsstyrelsen 2014) förstärkt de kunskaper som ges om samerna så att de inte längre enbart ska hänga på enskilda läroämnen, utan undervisningen om samerna fastslås redan i de allmänna avsnitten. Denna förverkligas i första hand inom ramen för människorättsfostran. Alla grunder för läroplaner präglas av ett grundmurat människorättsperspektiv. Undervisningen om de mänskliga rättigheterna har inkluderats i flera läroämnen och i samband med denna behandlas samerna i egenskap av ursprungsfolk liksom även de olika minoriteterna. I grunderna för läroplanerna för den grundläggande utbildningen och gymnasiet har alla läroämnen vittgående mål, varav ett delområde handlar om att utveckla kulturell kompetens. I detta ingår även kännedom om det egna landets minoriteter och om samerna som ursprungsfolk.

Dessutom fastslås i grunderna för läroplanen exempelvis följande angående verksamhetskulturen inom den grundläggande utbildningen: ”Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor” (GLGU 2014, s. 28).

Bland förpliktelserna som ska styra undervisningen konstateras följande: ”För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter beaktas” (GLGU 2014, s. 13).

Svar på skriftligt spörsmål SSS 248/2019 rd

Dessutom fastställs bland annat följande i fråga om behandlingen av samerna i de olika läroämnena i grunderna för läroplanen:

Modersmål och litteratur

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Livsåskådningskunskap

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Historia

Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

På motsvarande sätt fastställs följande i det allmänna avsnittet i grunderna för gymnasiet läroplan: ”Kulturell och språklig mångfald ska värdesättas i gymnasiet. Olika språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och i växelverkan med varandra. Läroanstalten ska dra nytta av landets kulturarv, national- och minoritetsspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Det är viktigt att förstå språkens centrala betydelse för lärande och kommunikation samt för identitetsskapande och integrering i samhället. Varje läroämne har sitt eget sätt att använda språket, sitt eget begreppssystem och textbruk, som öppnar olika perspektiv på samma företeelse. I ett språkmedvetet gymnasium utvecklar den studerande flerspråkighet, vilket innebär kunskaper om och i språkbruket inom olika vetenskapsområden, inom modersmålet och dess språkliga varianter såsom dialekter, samt inom övriga språk på varierande nivå. I gymnasiet är varje lärare också lärare i språket inom den vetenskapliga disciplin som läroämnet grundar sig på samt lärare i multilitteracitet.”

Om undervisningen i de olika läroämnena konstateras bland annat följande i grunderna för gymnasiet läroplan:

Historia

”Den studerande ska känna till det finländska och samiska kulturarvet samt andra minoritetsgruppers kulturarv och vardagshistoria.”

Svar på skriftligt spörsmål SSS 248/2019 rd

Religion

”Religionens betydelse och synlighet inom den offentliga sektorn, i politiken, arbetslivet och ekonomin, religiösa samfund som aktörer inom tredje sektorn samt religionens betydelse i individernas och familjernas liv samt i seder och bruk med beaktande av religionens roll i de etniska och språkliga minoriteternas liv i Finland.”

Livsåskådningskunskap

”Den finländska kulturens och identitetens historiska utveckling, mångfald och minoritetskulturer i Finland.”

Till stöd för genomförandet av grunderna för läroplanen har Utbildningsstyrelsen bland annat utarbetat det stödmaterial som finns på följande sidor:

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/saamelaiset-ja-saamenkieliset-oppijat>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kieli-ja-kulttuurivahemmistot>

Utbildningsstyrelsen har även genom anslag åren 2018 och 2019 stött Sametingets utbildnings- och läromedelsbyrå för att administrera och uppdatera webbplatsen Oktavuokta, så att alla skolor kan utnyttja den för undervisning om det samiska: <https://www.oktavuokta.com>. Undervisnings- och kulturministeriet har i flera år även kallat alla skolor till att fira den samiska nationaldagen den 6 februari.

Helsingfors 7.11.2019

Undervisningsminister Li Andersson